

Man & kvinna i Kristus III (IV) – sanning, samvete och kunskap.

Vad betyder begreppen man och kvinna? Kan jag ta för givet att mina läsare förstår vad jag skriver? Den bibliska utgångspunkten är att jag behöver en utläggare (Apg. 8:30). Men jag förutsätter till och med att läsaren kan rätta en del eftersom jag tror att det går att tala och skriva sanning. En bakgrund till upplösningen av identitets- och könsreflektionen är att det inte (längre) erkänns av alla som en självklarhet.

Vår egen användning av sanningsbegrepp de senaste decennierna illustrerar problemet väl. Under 90-talet blev det störande med sanningsanspråk. Det blev fult dominerande. De unga lärde sig tala med bilder som de såg var mångtydiga. Fakta blev nästan fascism. Med Trump och kriget i Ukraina har dock sanningsbegreppet fått komma till tals igen. Men de olika verklighetsbeskrivningarna förtydligar att sanning inte bara behöver sökas utan också skyddas. Utan skydd för människor som vill vara ärliga och söka sanning fungerar inget samhälle. Detta träffar nu också svensk offentlighet eftersom vi inte har något samvetsbegrepp i vårt rättsystem, inte ens i kyrkoordningen (som ytterst vilar på svensk lag).

Men i pandemin klargjorde t.o.m. våra offentliga företrädare nödvändigheten av samvete. Såväl statsminister som socialminister väddade tillslut både till samvete och förnuft. Det har noterats av flera. Samvete är något som outtalat antas i lagstiftningen men i praktiken förmenas det de flesta yrkeskårer idag, tydligast i vården men också i skola och poliskår. Hos oss försvaras allt med majoritetsbeslut. För min ryske sovjetiskt skolade vän var samvetet en självklarhet. Hur – frågade jag. Bestämt av utbildningen var hans tveklösa svar. Så sker också hos oss.

Men i grunden överträffar sanningsbegreppet också utbildningen, en av de saker som knäckte det sovjetiska systemet. Sanningen knäcker alla ljugande kulturer, också kyrkans.

Modernismen tänktes ha fört samhällsutvecklingen till sin höjdpunkt, frigjort från allt gammalt och förlegat. Sovjetsamhället tänktes från början som det moderna beviset. Ändå kunde man ganska snart peka på att det hela förutsatte ett system som inte tålde den ärliga människan. De som inte följde det goda samhällets definitioner fick plockas bort. Systemet var verklighetsfrånvänt. Europas radikala kritiker kunde därefter dekonstruera det mesta. Därtill gick den nya fysiken utöver den världsbild som dominerat det framväxande 1800-talet och kom att utmana gamla vetenskapliga sanningar. En del av 68-rörelsen handlade om denna radikaliserade samhällskritik, parad med gamla utopiska samhällsideal. För orättvisorna hade bestått in i det moderna. Det moderna hade i hög utsträckning i själva verket förutsatt en exploatering av vad som blev den 'tredje världens' naturtillgångar. Om Marx samhällsanalys dominerade 1900-talet så radikaliserades samtidigt kritiken till att inte bara gälla en marknads tillväxt- och ägarfilosofi utan själva språk-

och organisationsstrukturerna. Nu var det dominerade samhällsnormer som ifrågasattes, mitt i det moderna.

Vad är sanning? Det var ståthållaren Pilatus som frågade Jesus när han förklarar sin uppgift vara att vittna för sanningen (Joh 18:37–38). Evangelisten Johannes skarpaste definition av sanningen gäller frågan vem Jesus är: att Jesus är sann Gud och sann människa. I den satsen ligger det revolutionerande i att sanningen är möjlig i denna sargade värld. Är den enkel att hitta? I vilket fall meningsfull att söka. Det finns många skapelseberättelser om hur människan blir till men ingen där Gudsligheten, intimiteten och hjälplösheten blir så intensivt sammanfattad som i Nya Testamentet, framburet med apostoliskt anspråk från källan själv.

Det är meningsfullt att tala, det är meningsfullt att söka sanning och inte alls meningslöst att ha fel, tvärtom. Orätten avslöjar indirekt att vi söker och tror på en rätt som går utöver det vi nu ser och erfar. Aposteln förkunnar i Galaterbrevet löftet att vi alla är Guds barn genom tron på Jesus Kristus. Det löftet gäller juden och det gäller greken, det gäller den omyndige (slaven) och den myndige (fria mannen) och det gäller inte minst mannen och kvinnan, eller ännu mer precist, det manliga och det kvinnliga, allt levande. Det löftet gäller inte därför att skillnaden mellan judar och greker skulle vara borta (hednaker uttraderade jude-kristendomen), ojämlikheterna utrotade eller könsskillnader ignorerade utan därför att Kristus har blivit förbannelsen för oss på korset (Gal. 3:13).

Den visionen transformerades med den nya kristendomen i den franska revolutionen till att bli samhällsutopi, men utan Kristi och den döptes död som nyckeln. Idag opererar vi våra unga för att förverkliga sådana utopier. Den kunskapen bygger inte på sanning eller beprövad erfarenhet (de som förr korrigerade kön ställs nu till svars för ingreppen) utan på majoritetsbeslut i en riksdag utan samvete. Kyrie eleison.

Jonas Nilsson